

Reykjavíkurborg
Þuríður Guðmundsdóttir
Borgatúni 12-14
105 Reykjavík

Reykjavík 22. apríl 2020
UST202003-412/A.B.
10.04.03

Efni: Tillaga – Deiliskipulag fyrir Elliðaárdal í Reykjavík

Vísað er til erindis Reykjavíkurborgar er barst 18. mars sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um tillögu að deiliskipulagi fyrir Elliðaárdal í Reykjavík.

Í greinargerð kemur fram að tillagan gengur út á að afmarka og skilgreina hverfisverndarsvæði í dalnum, gerð er grein fyrir helstu göngu- og hjólastígum ásamt nýjum þverunum yfir Elliðaárna og skilgreindir helstu útivistar- og áningarstaðir. Auk þess kemur fram að skipulagið byggir á grunni eldra deiliskipulags sem var samþykkt árið 1994 og að við gildistöku nýs deiliskipulags fellur gildandi deiliskipulag úr gildi.

Umhverfisstofnun tekur undir þær hugmyndir að bæta aðgengi íbúa og gesta að útivistarsvæðum með lagningu göngu- og hjólastíga og brúa, án þess þó að verndargildi svæðisins rými.

Sérstaka verndin

Í greinargerð kemur fram að í Elliðaánum eru nokkrir fallegir fossar, ýmsar fallegar hraunmyndanir eru í dalnum og sjálfsáð birki er áberandi víða í dalnum.

Umhverfisstofnun bendir á að hraun, birki og fossar falla undir 61. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd. Að mati Umhverfisstofnunar er mikilvægt að þetta komi fram í tillögunni.

Í 61. gr. laganna er kveðið á um sérstaka vernd þeirra vistkerfa og jarðminja sem taldar eru upp í 1. mgr. og 2. mgr. ákvæðisins. Samkvæmt 3. mgr. ber að forðast röskun þeirra náttúrufyrirbæra sem undir greinina falla, nema brýna nauðsyn beri til og ljóst að aðrir kostir séu ekki fyrir hendi. Í greinargerð með frumvarpi til laga um náttúruvernd er með orðalaginu „brýn nauðsyn“ lögð áhersla á að einungis mjög ríkir hagsmunir geti réttlætt röskun og þá fyrst og fremst brýnir almannahagsmunir.

Að mati Umhverfisstofnunar er fjallað um vistkerfin og jarðminjarnar á ágætan hátt í greinargerð, hins vegar er mikilvægt að mati stofnunarinnar að það komi fram hvaða leiðir verði farnar til þess að forðast rask verndarsvæðanna, sbr. 61. gr. náttúruverndarlaga og

hvaða valkostir séu skoðaðir. Umhverfisstofnun bendir á að ef tillagan gerir ráð fyrir röskun á verndarsvæðum þurfi að rökstyðja þá ákvörðun og gera grein fyrir öðrum kostum sem skoðaðir hafa verið sem mögulegir valkostir við útfærslu fram kvæmdarinnar og ástæðum þess að þeir urðu ekki fyrir valinu.

Umhverfisstofnun bendir á að hraun fellur undir a. lið 2. mgr. 61. gr. náttúruverndarlaga.

Í greinargerð tillögunnar eru sýnd á mynd 4. áhugaverð jarðfræðifyrirkæri.

Að mati Umhverfisstofnunar getur fyrirhuguð göngu- og hjólabrú, sem liggur samsíða Höfðabakka, raskað og haft neikvæð áhrif á jarðmyndanir sem eru skilgreindar sem áhugaverð jarðfræðifyrirkæri. Umhverfisstofnun bendir á mikilvægi þess að tillagan sé í samræmi við 61. gr. náttúruverndarlaga og við valkostagreiningu að verndargildi hraunasvæða sé metið og m.a. tekið tillit til jarðmyndana.

Fossar falla undir b. lið 2. mgr. 61. gr. náttúruverndarlaga en þar segir að vernda skuli fossa og nánasta umhverfi þeirra að því leyti að sýn að þeim spillist ekki.

Í greinargerð kemur fram að markmið verkefnisins sé m.a. að skilgreina nánar hvar skal ekki stefnt að ræktun á frekari skógi og skilgreina sjónlínur vegna skógar. Umhverfisstofnun telur að framkvæmdir, eins og stíga- og brúargerð, muni ekki hafa áhrif á ásýnd fossa en stofnunin bendir á að trjágróður getur spillt sýn að þeim.

Birki fellur undir b. lið 1. mgr. 61. gr. náttúruverndarlaga. Umhverfisstofnun telur að framkvæmdir eins og stígagerð geti haft neikvæð áhrif á birkið í dalnum.

Í greinargerð kemur fram að lega stíga á skipulagsuppdráttum er leiðbeinandi og að nánari lega er valin við hönnun m.t.t. landslags, staðhátta og hæðarlegu. Umhverfisstofnun bendir á mikilvægi þess að tillagan sé í samræmi við 61. gr. náttúruverndarlaga.

Stofnunin bendir á að skylt er að afla framkvæmdaleyfis, eða eftir atvikum byggingarleyfis, vegna allra framkvæmda sem fela í sér röskun á svæðum sem njóta sérstakrar verndar, sbr. skipulagslög nr. 123/2010 og lög um mannvirki nr. 160/2010. Á þetta að tryggja að tekið sé til ítarlegrar skoðunar hvort framangreint skilyrði sé uppfyllt. Við mat á leyfisumsókn ber að veita saman mikilvægi náttúruumjanna sem í húfi eru og hagsmunum af fyrirhugaðri framkvæmd. Við matið skal litið til verndarmarkmiða 2. og 3. gr. laga um náttúruvernd, auk þess sem tekið skal mið af mikilvægi umjanna og sérstöðu í íslensku og alþjóðlegu samhengi, sbr. 3. og 4. mgr. 61. gr. laganna.

Ákveði leyfisveitandi að veita leyfi þrátt fyrir framangreint skal leyfisveitandi, með vísan í 5. mgr. 61. gr. náttúruverndarlaga, rökstyðja þá ákvörðun sérstaklega og gera grein fyrir öðrum kostum sem skoðaðir hafa verið sem mögulegir valkostir við útfærslu framkvæmdarinnar og ástæðum þess að þeir urðu ekki fyrir valinu. Einnig skal gera grein fyrir fyrirhuguðum mótvægisáðgerðum, sem og mögulegri endurheimt náttúruverðmæta þegar það á við. Þá skal afrit af útgefnu leyfi sent stofnuninni, sbr. 6. mgr. ákvæðisins.

Þess má einnig geta að leyfisveitanda er heimilt, skv. 5. mgr. 61. gr. náttúruverndarlaga, að binda leyfi þeim skilyrðum sem eru nauðsynleg til að draga úr áhrifum framkvæmdarinnar á þau náttúrufræðifyrirkæri sem verða fyrir röskun.

Í skipulagsáætluninni er ekki fjallað sérstaklega um framkvæmdir sem fela í sér röskun á svæðum sem njóta sérstakrar verndar skv. 61. gr. náttúruverndarlaga. Umhverfisstofnun

lítur því svo á að umsögn þessi uppfylli ekki umsagnarskyldu, skv. 2. mgr. 68. gr., sbr. 3. mgr. 61. gr. og áskilur sér rétt til umsagnar áður en veitt er leyfi vegna framkvæmda sem kunna að raska vistkerfum og jarðminjum sem taldar eru upp í 1. og 2. mgr. 61. gr. laganna.

Fuglalíf - Kría

Í tillögunni er gerð grein fyrir nýjum göngu- og hjólastígum um dalinn og liggja nýir og núverandi stígar um mikilvæg fuglasvæði eins og þau eru skilgreind í greinargerð. Umhverfisstofnun bendir á að framkvæmdir og umferð gesta geta því haft neikvæð áhrif á fuglalíf í dalnum.

Í greinargerð kemur fram að fuglalíf í dalnum er umtalsvert og hefur m.a. kríu fjölgað. Umhverfisstofnun bendir á að kría er friðuð samkvæmt lögum nr. 64/1994 um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum á þann hátt að veiðiréttihafa er heimilt að taka egg kríu en þó aldrei eftir 15. júní ár hvert.

Umhverfisstofnun bendir á að kría er skv. Bernarsamningnum, á valista sem tegund sem er í nokkurri hættu og ábyrgðartegund Íslands. (Sjá lista NÍ: <https://www.ni.is/greinar/forgangstegundir-fugla>)

Í 2. mgr. 6. gr. laga nr. 64/1994 segir að ávallt skuli gæta fyllstu varkárni og nærgætni gagnvart villtum dýrum og búsvæðum þeirra og forðast óþarfa truflun. Við skipulag og landnotkun skal tekið tillit til villtra dýra og búsvæða þeirra, sbr. lög um náttúruvernd og skipulagslög.

Eitt af markmiðum náttúruverndarlaga er að varðveita tegundir lífvera og erfðafræðilega fjölbreytni þeirra og tryggja ákjósanlega verndarstöðu þeirra þannig að tegundirnar nái að viðhalda sér í lífvænlegum stofnum til lengri tíma á náttúrulegum búsvæðum sínum.

Í 3. mgr. 17. gr. náttúruverndarlaga, þar sem fjallað er um réttindi og skyldur almennings í tengslum við almannaréttinn, segir að sérstök aðgát skuli höfð í nánd við búsmala, selalátur, varplönd fugla o.fl.

Samkvæmt 4. mgr. 17. gr. náttúruverndarlaga skal sérstök aðgát höfð í nánd við varplönd fugla þá sérstaklega þar sem gert er ráð fyrir nýjum stígum. Elliðaárdalur er í C-hluta náttúruvinnjaskrár, því þarf að sýna sérstaka aðgæslu gagnvart vistgerðum, vistkerfum og tegundum á svæðinu til að koma í veg fyrir að náttúruleg útbreiðslusvæði eða búsvæði minnki og verndarstaða þeirra versni.

Bakkagróður

Að mati Umhverfisstofnunar geta fyrirhugaðar göngu- og hjólabrýr haft neikvæð áhrif á bakkagróður. Umhverfisstofnun bendir á að samkvæmt 62. gr. náttúruverndarlaga skal við vatnsnýtingu og framkvæmdir í eða við vötn skuli leitast við að viðhalda náttúrulegum bakkagróðri við ár og stöðuvötn og haga mannvirkjum og framkvæmdum þannig að sem minnst röskun verði á bökkum og næsta umhverfi vatnsins.

Göngu- og hjólastígar

Umhverfisstofnun bendir á mikilvægi þess að við stígagerð verði öllu raski haldið í lágmarki og nýir stígar fylgi núverandi stígum eins og kostur er.

Umhverfisstofnun bendir í því samhengi á 6. gr. náttúruverndarlaga þar sem fjallað er um almenna aðgæsluskyldu, en þar segir: „Öllum er skylt að ganga vel um náttúru landsins og sýna yfstrustu varúð þannig að henni verði ekki spillt. Við framkvæmdir, starfsemi, rekstur og önnur umsvif sem áhrif hafa á náttúruna skal gera allt sem með sanngirni má ætlast til svo komið verði í veg fyrir náttúruspjöll.“

Axel Benediktsson
sérfræðingur

Virðingarfyllst

Hlín Gísladóttir
sérfræðingur